Príloha č. 1

SVETOVÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO A POĽNOHOSPODÁRSTVO KRAJÍN EÚ

1. Svetové poľnohospodárstvo

Hrubý domáci produkt (HDP) svetového poľnohospodárstva, podieľajúci sa na svetovom HDP, má za ostatné roky každoročne klesajúcu tendenciu, napriek tomu má toto odvetvie nenahraditeľný význam v produkcii poľnohospodárskych surovín a v rozvoji a osídlení vidieka každej krajiny. Zvyšujúcou sa populáciou Zeme vzrastajú nároky na poľnohospodársku produkciu z hľadiska zabezpečenia potravinových zdrojov. Rozvoj poľnohospodárstva je značne diferencovaný a produkčne sa koncentruje väčšinou do hospodársky rozvinutých štátov, ktoré dosahujú vysokú produkčnú výkonnosť a produktivitu práce a nízku zamestnanosť. Okrem vyspelých štátov podiel poľnohospodárstva na národnej ekonomike je rozhodujúci aj v rozvojových krajinách, kde je zdrojom obživy a práce vysokého podielu obyvateľstva.

Výmera poľnohospodárskej pôdy na svete - Zemi predstavuje, podľa ostatných údajov z Faostatu, 4,9 mld. hektárov, čo je 37,8 % z celkovej pôdy na svete (13,0 mld. hektárov). Rozloha poľnohospodárskej pôdy menej rozvinutých štátov (3,3 mld. ha) prevyšuje rozlohu poľnohospodárskej pôdy hospodársky vyspelých štátov (1,6 mld. ha).

Poľnohospodárska pôda na Zemi v roku 2011 Tabuľka č. 1

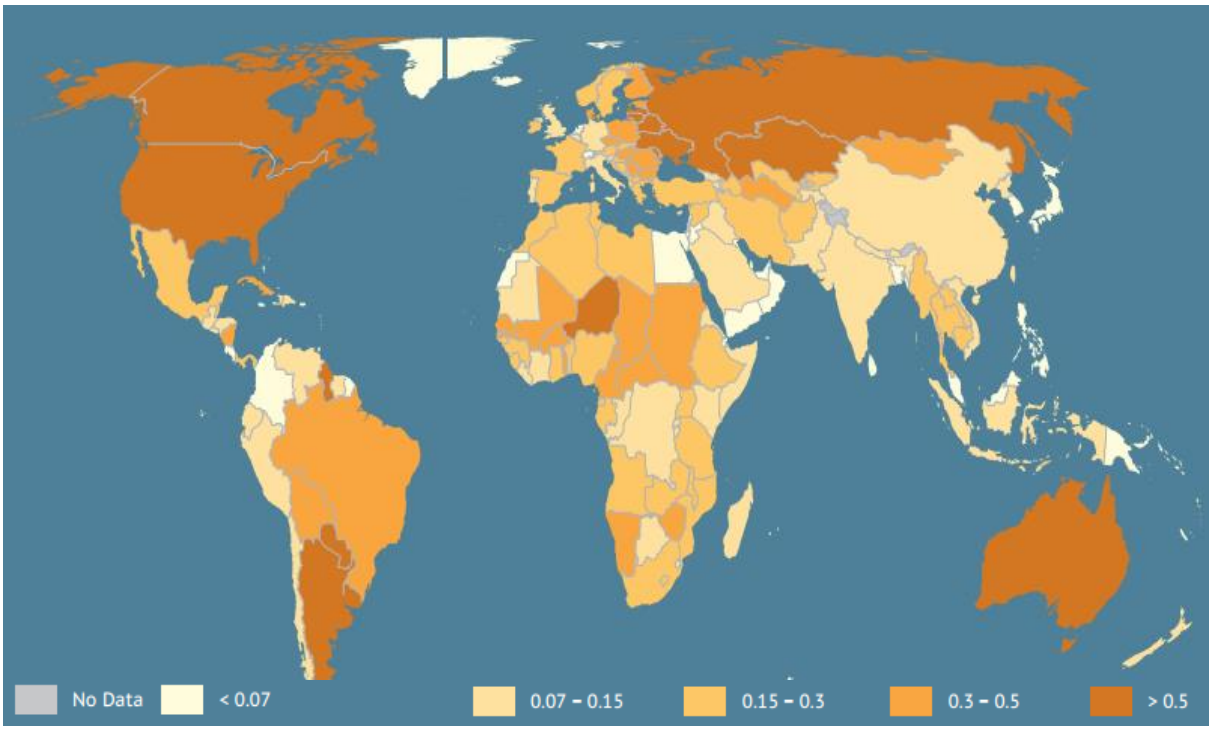
Krajina	Celková pôda v mil. ha	Poľnoh. pôda v mil. ha	Orná pôda v mil. ha	Poľn. pôda/ celk. pôda v %	Orná p./ p.p. v %	Počet ha na jednotku poľn. populácie	Počet ha na poľn. aktívneho pracovníka
Svet - Zem	**13 003,4**	**4 911,6**	**1 396,3**	**37,8**	**28,4**	**1,9**	**3,7**
EÚ	**418,2**	**186,6**	**107,5**	**44,6**	**57,6**	**9,0**	**18,2**
Argentína	273,7	147,5	38,0	53,9	25,8	45,6	100,6
Austrália	768,2	409,7	47,7	53,3	11,6	470,3	892,4
Brazília	845,9	275,0	71,9	32,5	26,1	12,9	24,6
Kanada	909,4	62,6	43,0	6,9	68,7	108,7	206,4
Čína	932,7	519,1	111,6	55,7	21,5	0,6	1,1
India	297,3	179,8	157,4	60,5	87,5	0,3	0,7
Japonsko	36,5	4,6	4,3	12,6	93,7	1,8	3,5
Mexiko	194,4	103,2	25,5	53,1	24,7	5,1	13,2
Nový Zéland	26,3	11,4	0,5	43,3	4,2	34,2	61,4
Nórsko	30,5	1,0	0,8	3,2	83,3	5,6	11,6
Rusko	1 637,7	215,2	121,5	13,1	56,5	19,3	35,4
Juhoafr. rep.	121,4	96,3	12,0	79,3	12,5	20,8	86,0
Švajčiarsko	4,0	1,5	0,4	38,1	26,8	4,0	11,2
Turecko	76,9	38,2	20,5	49,7	53,7	2,7	4,9
USA	914,7	411,3	160,2	45,0	38,9	80,0	164,3

Prameň: FAO OSN, FAOSTAT 2013
Vypracoval: VÚEPP

Vývoj výmery poľnohospodárskej pôdy vo svete v rokoch 1995 až 2009

Výmera poľnohospodárskej pôdy vo svete sa za posledný rok mierne znížila. Podiel ornej pôdy na poľnohospodárskej pôde, t.j. stupeň zornenia dosahuje v súčasnosti 28,4 %. Najvyššia výmera poľnohospodárskej pôdy je v Číne, Austrálii, USA, Brazílii a v Rusku, kde je aj najvyššia výmera ornej pôdy. Najvyšší podiel ornej pôdy na poľnohospodárskej pôde je v Japonsku (93,7 %), Indii (87,5 %) a v Nórsku (83,3 %). V Európskej únii je to 57,6 % a od roku 2009 stagnuje.

Výmera poľnohospodárskej pôdy na osobu v poľnohospodárstve Obr. č 1

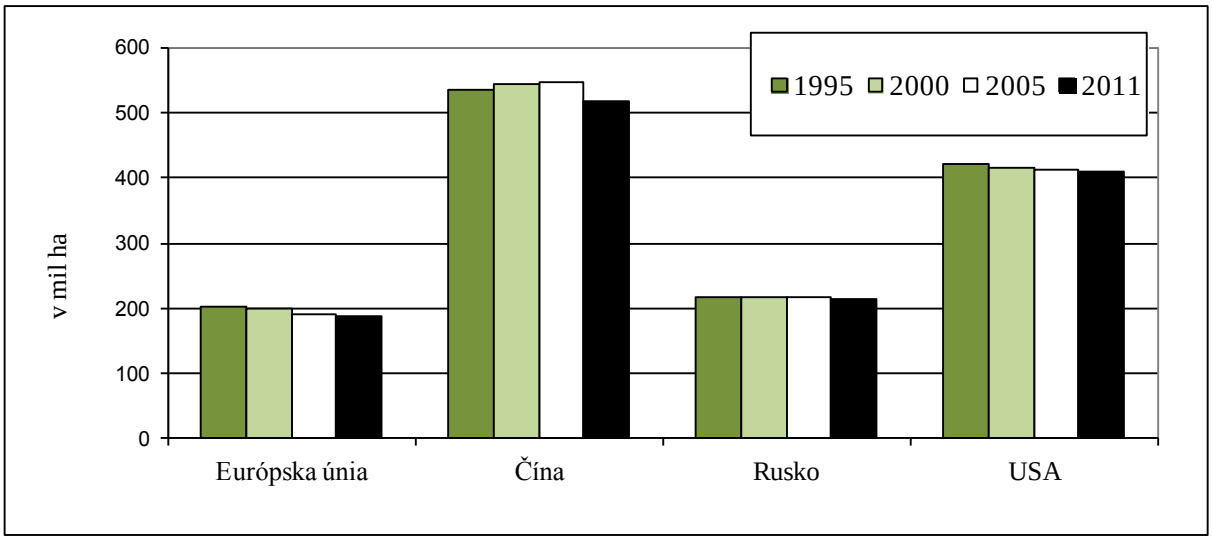

Prameň: FAO, Statistics Division (FAOSTAT), 2013

Na jedného poľnohospodársky aktívneho pracovníka pripadá v celosvetovom meradle 3,7 ha poľnohospodárskej pôdy a v Európskej únii 18,2 ha. Medziročne mierne stúpol počet ha poľnohospodárskej pôdy na aktívneho pracovníka v poľnohospodárstve. Najviac poľnohospodárskej pôdy na aktívneho poľnohospodárskeho pracovníka má Austrália (892,4 ha), Kanada (206,4 ha) a USA (164,3 ha). Najmenej India (0,7 ha) a Čína (1,1 ha).

Vývoj poľnohospodárskej pôdy vo svete v rokoch 1995 až 2011

Graf č.1

Prameň: FAO OSN, FAOSTAT 2013
Vypracoval: VÚEPP

Výmera poľnohospodárskej pôdy vo svete bola od roku 1995 rozdielna. Zmena nastala v roku 2005, odkedy má celková výmera poľnohospodárskej pôdy klesajúci trend, ktorý sa významne prejavil aj v roku 2011 takmer vo všetkých rozhodujúcich regiónoch sveta, a to v Európe, USA, Číne a v Rusku. Vývoj poľnohospodárskej pôdy je charakteristický rýchlejším poklesom jej výmery v rozvinutých krajinách s vyššou intenzitou poľnohospodárskej výroby, a nárastom v rozvojových krajinách, s prevládajúcou extenzitou poľnohospodárskej výroby.

Podpora poľnohospodárskych výrobcov v krajinách OECD

Podpora poľnohospodárov v krajinách OECD, vyjadrená percentom PSE, t.j. podpora výrobcov, podpora všeobecných služieb poľnohospodárstva (výskum, infraštruktúra, kontrola, marketing a propagácia) a podpora spotrebiteľov dosahovala najvyšší odhadovaný podiel za rok 2012, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, v Nórsku (63 %), Švajčiarsku (57 %), Japonsku (56 %) a v Kórei (54 %). Najnižší podiel podpory odhadujú krajiny ako je Nový Zéland (1 %) a Austrália (3 %). Aj pri klesajúcej úrovni podpôr sú tendencie podielov podpôr pre tieto krajiny dlhodobo rovnaké.

Celková podpora, vyjadrená percentom TSE ako podiel podpory na HDP, mala za posledné dva roky vo väčšine krajín klesajúcu (Austrália, Izrael, Kórea, Turecko), resp. stagnujúcu tendenciu (Kanada, Chile, EÚ, Japonsko, Mexiko, Nový Zéland, Nórsko, Švajčiarsko, USA). Nárast celkovej podpory zaznamenal len Island. Tendencie poklesu podpory výrobcov badať od 80-tych rokov minulého storočia vo väčšine krajín OECD, čo je odrazom najmä klesajúceho podielu poľnohospodárstva na ich HDP.

Podpora producentov krajín OECD Tabuľka č. 2

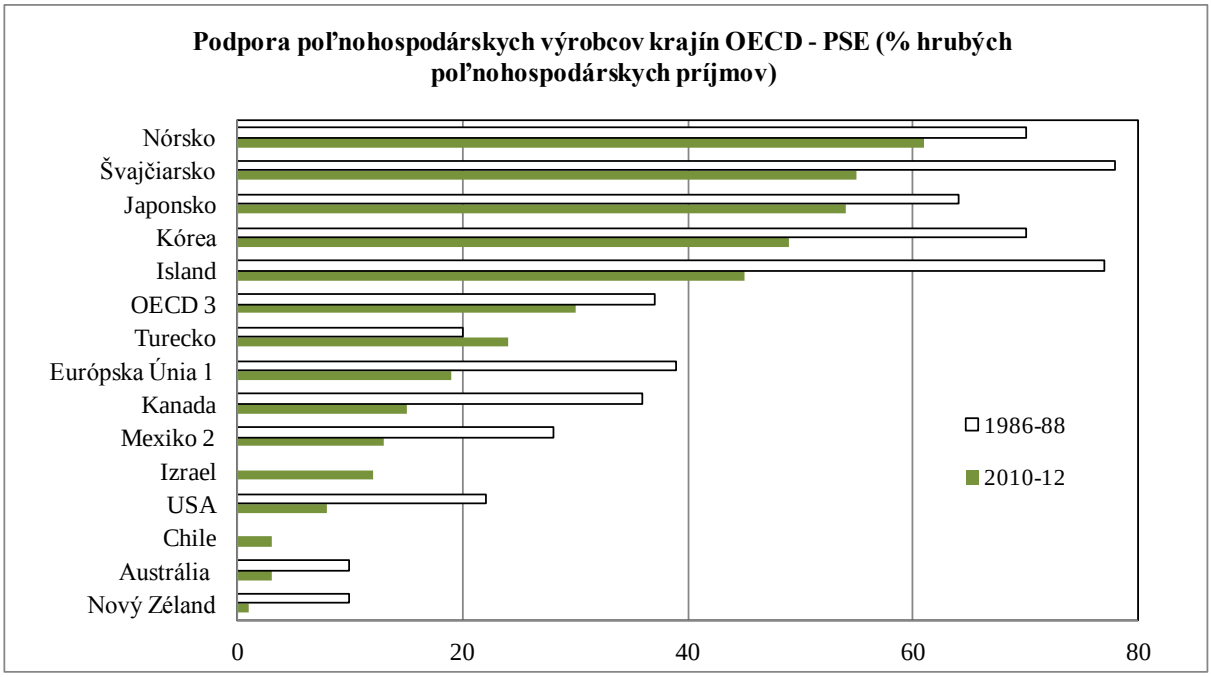
Krajina	% PSE				TSE v % na HDP			
	1995-97	2010	2011	2012 p	1995-97	2010	2011	2012 p
Austrália	6	3	3	3	0,4	0,2	0,2	0,1
Kanada	16	17	15	14	0,8	0,6	0,6	0,6
Chile	8	3	3	3	0,6	0,3	0,3	0,3
Európska únia [1)]	34	20	18	19	1,5	0,7	0,7	0,7
Island	59	44	44	47	2,1	1,1	1,0	1,2
Izrael	20	13	13	11	0,9	0,5	0,5	0,4
Japonsko	58	55	51	56	1,6	1,2	1,2	1,2
Kórea	67	40	52	54	4,9	1,8	2,1	2,0
Mexiko[2)]	5	12	13	12	0,7	0,7	0,7	0,7
Nový Zéland	1	1	1	1	0.3	0,3	0,3	0,3
Nórsko	66	60	59	63	2,0	1,0	0,9	0,9
Švajčiarsko	68	52	55	57	2,3	1,0	1,0	1,0
Turecko	26	26	22	22	4,0	3,1	2,4	2,1
USA	12	8	8	7	0,9	0,9	1,0	1,0

Prameň: OECD, PSE/CSE database 2013
Vysvetlivky: p – predpoklad, PSE - Podpora producentov, TSE - Celková podpora
[1)] EÚ-25 pre 2004-06, EÚ- 27 od 2007
Vypracoval: VÚEPP

Vývoj cenových úrovní poľnohospodárskych komodít je rozhodujúci z hľadiska rôznych opatrení pre poľnohospodárstvo. Skúsenosti z volatility cien na svetových trhoch v minulosti ukazujú, že pri prudko klesajúcich cenách z extrémne vysokých úrovní sa aktivujú opatrenia v poľnohospodárstve. V posledných rokoch krajinou s významným vplyvom na svetové ceny poľnohospodárskych komodít bola Čína, ktorá zvýšila produkciu rozhodujúcich komodít. Očakáva sa, že tento trend bude pokračovať aj v nasledujúcich rokoch. Na cenu poľnohospodárskych komodít budú vplývať aj svetové zásoby. USA predpokladajú pokles svetových zásob takmer všetkých komodít rastlinnej produkcie.

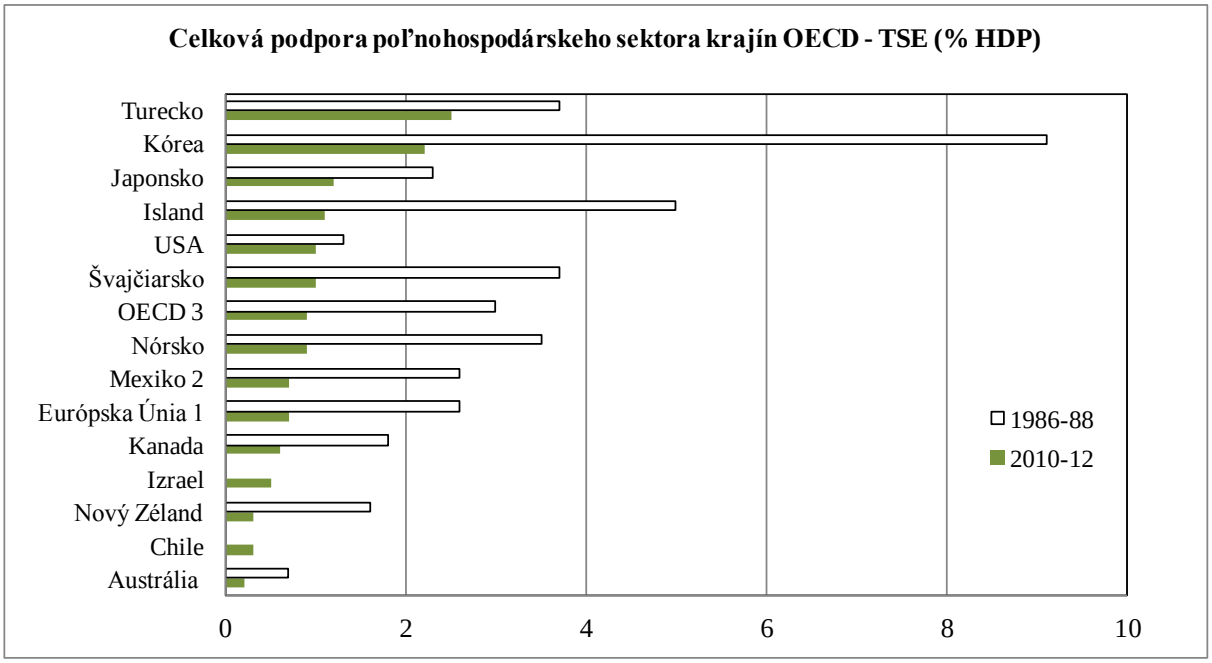
Väčšina krajín OECD reagovala na hospodársku a finančnú krízu zavedením špeciálnych opatrení na zmiernenie finančného stresu v sektore poľnohospodárstva vrátane úverových preferencií, daňových úľav a ďalších foriem podpory. V EÚ bola v minulosti vykonaná „zdravotná prehliadka“ Spoločnej poľnohospodárskej politiky a boli reformované viaceré komoditné režimy. Zmeny v SPP EÚ znamenali ďalší krok pri oddeľovaní podpory od produkcie, ktorý predstavuje rozšírenie Schémy jednotnej platby na farmu. Členským štátom EÚ sa umožnila vyššia flexibilita vo využívaní niektorých zdrojov presunutých zo Schémy jednotnej platby a vytvorili sa nové výzvy na zavádzanie presnejšie cielených opatrení. Najvýznamnejšou a poľnohospodármi dlho očakávanou udalosťou roka 2012 bolo predloženie návrhu reformy SPP a zavedenie prechodného obdobia, ktorej cieľom je znížiť rozdiely medzi úrovňami platieb poľnohospodárov, regiónov a medzi členskými štátmi EÚ.

Graf č. 2

Prameň: OECD, PSE/CSE database 2013
Vysvetlivky:
[1] EÚ-12 pre1986-94, od 1990 vrátane ex-NDR; EÚ-15 pre 1995-2003; EÚ25 pre 2004-06, EÚ- 27 od 2007
[2] pre Mexiko sú roky 1986-88 nahradené rokmi 1991-93
[3] OECD EU krajiny sú zaradené individuálne až do ich vstupu do EÚ, Slovinsko je zaradené len od roku 1992, OECD celok nezahŕňa nečlenov OECD a zároveň členov EÚ.

Graf č. 3

Prameň: OECD, PSE/CSE database 2013
Vysvetlivky:
[1] EÚ-12 pre1986-94, od 1990 vrátane ex-NDR; EÚ-15 pre 1995-2003; EÚ25 pre 2004-06, EÚ- 27 od 2007
[2] pre Mexiko sú roky 1986-88 nahradené rokmi 1991-93
[3] OECD EU krajiny sú zaradené individuálne až do ich vstupu do EÚ, Slovinsko je zaradené len od roku 1992, OECD celok nezahŕňa nečlenov OECD a zároveň členov EÚ.

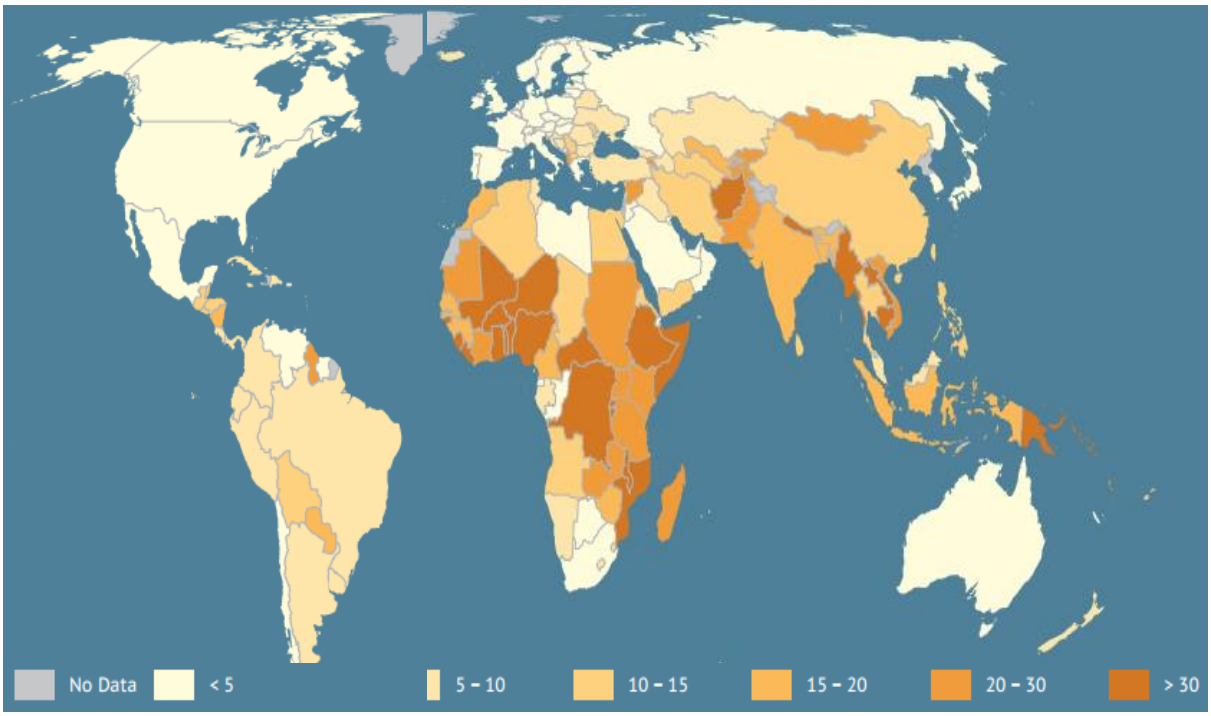
Podľa posledného odhadu za rok 2012 podiel **hrubého domáceho produktu** (HDP) poľnohospodárstva na celkovom HDP dosiahol v celosvetovom meradle 5,9 % a v porovnaní s rokom 2011 sa znížil o 0,2 p. b. Pokles bol spôsobený znížením podielu mimo EÚ najmä v Rusku (0,2 p. b.), Argentíne (0,3 p. b.), Japonsku (0,3 p.b.). V hospodársky vyspelých štátoch sa podiel HDP poľnohospodárstva na celkovom národnom HDP pohyboval od 1,2 % do 4,8 %. Najvyšší podiel dosiahli India (17,0 %), Argentína (10,3 %), Čína (9,7 %), a Turecko (8,9 %). Medziročne najviac zvýšila podiel India (1,1 %). Najnižší podiel dosiahli vysoko rozvinuté krajiny, ktoré sa úrovňou nachádzali pod priemerom EÚ-27 (1,8 %), a to Japonsko (1,7 %), USA (1,2 %) a Švajčiarsko (1,3 %).

Zamestnanosť v poľnohospodárstve v celosvetovom meradle je významná a tvorí až 39,1 %-ný podiel na celkovej zamestnanosti vo svete. Podiel zamestnanosti v poľnohospodárstve na celkovej zamestnanosti v národnom hospodárstve bol vyšší v priemyselne menej rozvinutých krajinách. Podiel poľnohospodárskej zamestnanosti na celkovej zamestnanosti vo svetovom meradle sa medziročne významne zvýšil, a to až o 3 p.b., čo spôsobil nárast podielu poľnohospodárskej zamestnanosti najmä v Turecku (5,4 p.b.), Argentíne (2,1 p.b.), Mexiku (1,6 p.b), Indii (1,5 p.b.) a v USA (0,8 p.b.).

V priemere EÚ-27 dosiahol podiel zamestnanosti v poľnohospodárstve na celkovej zamestnanosti EÚ 4,1 %. Najvyšší podiel poľnohospodárskej zamestnanosti bol v Číne (59,6 %), Indii (53,5%), Turecku (30,9 %) a v Mexiku (15,3 %). Najnižší podiel zamestnanosti v poľnohospodárstve na celkovej zamestnanosti krajiny mali USA (1,5 %), Kanada (1,6 %) a Japonsko (2,0 %).

Podiel HDP poľnohospodárstva na celkovom HDP krajiny v %

Obr. č. 2

Prameň: FAO, Statistics Division (FAOSTAT), 2013

Vybrané ukazovatele svetového hospodárstva a poľnohospodárstva v roku 2012 (odhad)

Tabuľka č. 3

Krajina, zoskupenie	Podiel HDP poľn. na celkovom HDP	Podiel HDP poľn. na celk. HDP - komparácia s r. 2011	Podiel zamestnanosti v poľnohosp. na celkovej zamestnanosti	Podiel zamest. v poľnohosp. na celkovej zamestnanosti - komparácia s r. 2011
Merná jednotka	%	p.b.	%	p.b.
SVET	5,9	0,2	39,1	3,0
EÚ-27	1,8	0,0	4,1	-0,6
Argentína	10,3	-0,3	7,1	2,1
Austrália	4,0	0,0	3,8	0,2
Brazília	5,4	0,4	10,2	-9,8
Kanada	1,8	0,1	1,6	-0,4
Čína	9,7	0,4	59,6	-0,6
India	17,0	1,1	53,5	1,5
Japonsko	1,7	-0,3	2,0	-1,9
Mexiko	3,7	0,2	15,3	1,6
Nový Zéland	4,8	-0,1	7,7	0,7
Nórsko	2,7	0,0	3,2	0,3
Rusko	4,4	-0,2	7,7	-2,1
Juhoafr. republika	2,4	0,1	6,0	-3,0
Švajčiarsko	1,3	-0,1	3,1	-0,3
Turecko	8,9	0,3	30,9	5,4
USA	1,2	0,0	1,5	0,8

Prameň: The World factbook, 2013, FAOSTAT 2013
Vypracoval: VÚEPP

Svetová **poľnohospodárska produkcia** sa v roku 2011 zvýšila takmer u všetkých rozhodujúcich komodít okrem hovädzieho mäsa, kde nastal významný pokles (3 %). Rýchlejšie rástla produkcia rastlinných komodít najmä olejnín (5,1 %) a obilnín (4,5 %). Obilniny dosiahli objem produkcie 2 587 mil. ton. Produkciu obilnín zvýšili všetky producentsky rozhodujúce krajiny najviac Rusko (54 %), Austrália (19 %) Argentína (8,1 %) a Turecko (7,4 %). Najväčší pokles produkcie obilnín bol v Mexiku (18,7 %) a USA (3,7 %). Najväčší podiel na svetovej produkcii obilnín dosiahla Čína (20,1 %), USA (14,9 %), EÚ-27 (11,2 %) a India (11,0 %). Druhou rozhodujúcou skupinou plodín s narastajúcou produkciou boli olejniny, ktorých sa najviac zo svetovej produkcie vyprodukovalo v Číne (9,5 %), USA (9,5 %), Brazílii (8,3 %) a Indii (7 %).

Zo živočíšnej produkcie sa najviac celosvetovo produkuje bravčové mäso, a to až 110 mil. ton. Najväčším producentom bravčového mäsa bola Čína s podielom na svetovej produkcii 46,8 % a EÚ-27 (21 %). Čína sa stáva už dlhodobo rozhodujúcim svetovým producentom nielen bravčového mäsa, ale aj ostatných poľnohospodárskych surovín.

Rozhodujúcimi producentmi hovädzieho mäsa, ktorí sa najviac podieľajú na celosvetovej produkcii, sú USA (19,2 %), Brazília (14,4 %), EÚ-27 (12,7 %) a Čína (9,9 %).

Ceny základných poľnohospodárskych komodít na svetových trhoch zaznamenali v roku 2012 pomalší medziročný nárast ako pred rokom. Najviac sa zvýšili ceny sójových bôbov (11,8 %), menej pšenice (2,7 %), kukurice (2,0 %), ryže (4,3 %). Klesli ceny cukru (15,2 %), repkového oleja (9,4 %). Ceny živočíšnych produktov sa vyvíjali rozdielne. Vzrástli ceny všetkých druhov mäsa, najmä hovädzieho (7,8 %), hydiny (7,2 %) a bravčového mäsa (1,1 %). Klesli ceny mliečnych výrobkov, najviac masla (26 %), syra (11,3 %) a sušeného mlieka (13,5 %). Najvyššiu cenovú úroveň na tonu produkcie zo všetkých poľnohospodárskych výrobkov má hovädzie mäso.

Vývoj svetových cien vybraných poľnohospodárskych komodít a ich medziročné zmeny

Tabuľka č. 4

Komodita /rok	Ceny v USD za tonu					Medziročné zmeny v %				
	2008	2009	2010	2011	2012	09/08	10/09	11/10	12/11	12/08
pšenica	268,6	185,5	228,0	286,8	294,4	69,1	122,9	125,8	102,7	109,6
kukurica	223,1	165,6	184,6	292,3	298,3	74,2	111,4	158,4	102,0	133,7
ryža	697,5	583,5	520,0	566,2	590,39	83,7	89,1	108,9	104,3	84,6
cukor	282,0	396,8	469,8	572,1	485,2	140,7	118,4	121,8	84,8	172,1
sójové bôby	474,7	403,5	408,8	507,3	567,0	85,0	101,3	124,1	111,8	119,4
repkový olej	1 329,2	858,7	1 013,0	1 368,4	1 239,9	64,6	118,0	135,1	90,6	93,3
maslo	3 607,3	2 335,3	4 042,8	4 473,3	3 310,1	64,7	173,1	110,7	74,0	91,8
syr (Cheddar)	4 633,4	2 957,4	4 009,5	4 310,3	3 821,4	63,8	135,6	107,5	88,7	82,5
suš. mlieko ods.	3 278,2	2 253,8	3 126,8	3 657,4	3 162,6	68,8	138,7	117,0	86,5	96,5
mäso bravčové	2 270,4	2 202,4	2 454,3	2 648,3	2 676,5	97,0	111,4	107,9	101,1	117,9
mäso hovädzie	4 325,1	3 896,6	4377,75	4 516,2	4 867,8	90,1	112,3	103,2	107,8	112,5
hydina	996,9	988,9	1 032,3	1 147,0	1 229,6	99,2	104,4	111,1	107,2	123,3

Prameň: FAO OSN, FAOSTAT 2013
Vypracoval: VÚEPP

Podrobnejšie údaje o svetovom poľnohospodárstve sú uvedené v tabuľkách 1 a 2 v prílohe č. 10.

2. Poľnohospodárstvo a potravinárstvo krajín EÚ

Poľnohospodársky príjem na jedného pracovníka (indikátor A) v krajinách EÚ-27 sa v roku 2012 zvýšil medziročne o 1,0 %. Tento vývoj bol ovplyvnený nárastom reálneho príjmu po započítaní inflácie, o 0,5 % a poklesom poľnohospodárskej pracovnej sily o - 0,5 %. Medzi rokmi 2005 a 2012 sa reálny poľnohospodársky príjem na pracovníka zvýšil o 29,7 %, ale pracovná sila klesla až o 20 %.

Zvýšenie poľnohospodárskeho príjmu v roku 2012 bolo ovplyvnené rýchlejším rastom hodnoty poľnohospodárskej produkcie v producentských cenách (1,8 %) ako nákladov na vstupy v reálnom vyjadrení (1,6 %), a to najmä v dôsledku zvýšenia cien (3,2 %), najmä údržby budov (3,5 %), krmív pre zvieratá (3,7%), osív a sadív (4,7 %), energií a mazív (6,3%), hnojív a pôdnych prídavkov (6,7%).

Poľnohospodársky príjem na pracovníka vzrástol v 16 a klesol v 11 krajinách EÚ. Najvyšší medziročný nárast bol v Belgicku (27,9 %), Lotyšsku (21 %), Litve (17,6 %), Nemecku (14,9 %), Holandsku (14,9 %) a Estónsku (14,1 %) a najväčší pokles v Rumunsku (27,1 %), Poľsku (13,7 %) a v Slovinsku (12,2 %). Z krajín V4 bolo na tom najlepšie Česko s nárastom 1,2 %. Slovensko zaznamenalo pokles o 2,0 %, ale tento bol nižší ako pokles v Poľsku (13,7 %) a v Maďarsku (9,5 %).

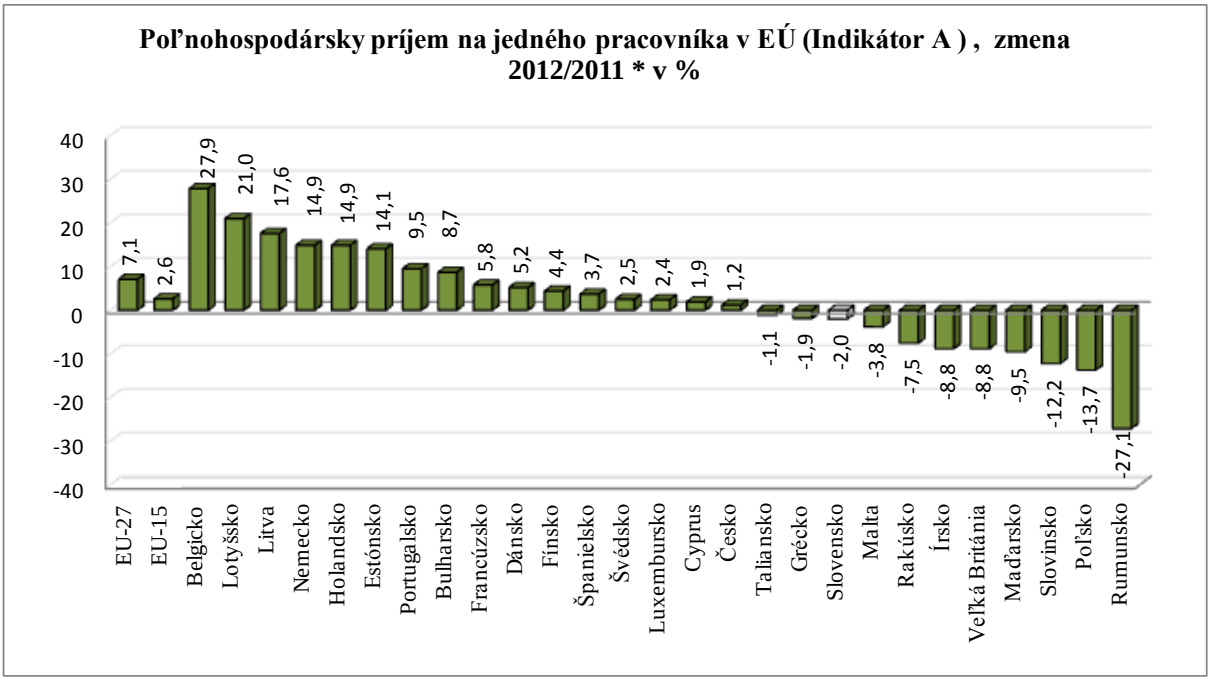
V roku 2012 sa hodnota poľnohospodárskej produkcie krajín EU-27, vyjadrená v cenách výrobcov, zvýšila len o 1,8 %, vplyvom malého nárastu reálnej hodnoty rastlinnej produkcie (0,5 %) a väčšieho nárastu živočíšnej produkcie (3,8%). Nárast hodnoty rastlinnej produkcie bol v dôsledku zvýšenia reálnych cien (o 6,3%), v kontraste k zníženiu objemu (o 5,4 %). Objemy poklesli u väčšiny skupín komodít rastlinnej výroby a kvetín (0,8 %), čerstvej zeleniny (2,0 %), cukrovej repy (6,2 %), ovocia (6,5 %), obilnín (7,3 %), olejnín (7,9 %), a to najmä u zemiakov (13,8 %) a vína (15,6 %). Vzrástli ceny pre všetky komodity rastlinnej výroby a to: cukrovú repu (1,2 %), rastliny a kvety (1,4 %), zemiaky (3,2 %), ovocie (4,7 %), víno (6,2 %), čerstvú zeleninu (7,8 %), olejniny (8,8 %) a obilniny (9,1 %). Olivový olej vzrástol tak v objemovom (9,2 %) ako aj hodnotovom vyjadrení (0,9 %).

Zvýšenie hodnoty živočíšnej výroby bolo v dôsledku nárastu cien (3,9 %), pretože jej objem sa mierne znížil (0,2 %). Objemy sa znížili u hovädzieho dobytka (2,4 %), vajec (1,8 %), oviec a kôz (1,2 %) a ošípaných (1,0 %), ale vzrástli u mlieka (0,9 %) a hydiny (2,7 %). Klesli ceny mlieka (5,4 %) a oviec a kôz (1,3 %), a vzrástli pri hydine (o 1,9 %), hovädzom dobytku (o 8,5%), ošípaných (o 10,2%) a najvýraznejšie pri vajciach (36,2 %).

Vo vstupných poľnohospodárskych nákladoch (medzispotreba) EU-27 sa odhaduje zvýšenie o 1,6 % v reálnych hodnotách, a to najmä v dôsledku zvýšenia cien (3,2 %), najmä pokiaľ ide o údržbu budov (3,5 %), krmivá (3,7 %),osivá a sadbu (4,7 %), energie a mazivá (6,3 %), finančné sprostredkovanie (6,6 %) a hnojivá a pôdne prídavky (6,7 %).

Stálym charakteristickým znakom na trhoch s poľnohospodárskymi komoditami EÚ je cenová volatilita, a to v dôsledku viacerých činiteľov najmä extrémnych klimatických vplyvov, cien energií, špekulácií na trhoch, zmien v dopyte a v očakávaniach ďalšieho vývoja.

Graf č.4

Prameň: Eurostat, marec 2013, podľa odhadov jednotlivých členských štátov
*odhad 2012 z 8.3.2013
Vypracoval: VÚEPP

Poľnohospodársky využívaná pôda v roku 2011 v krajinách EÚ-27 dosiahla 171,6 mil. ha, čo bolo cca 38,9 % z celkovej pôdnej plochy krajín EÚ-27. Objem poľnohospodársky využívanej poľnohospodárskej pôdy sa medziročne znížil o 6,3 %, t.j. o 11,6 mil. ha a tento trend je dlhodobejší. Takmer 15,1 % poľnohospodárskej pôdy (26 mil. ha) spadalo do horských oblastí, kde poľnohospodársku výrobu obmedzuje ich znevýhodnenie. Krajiny EÚ-15 obhospodarovali rozhodujúci podiel poľnohospodársky využívanej pôdy, a to až 72 %. Úrovňou najvyšší podiel na celkovej poľnohospodársky využívanej pôde krajín EÚ-27 dosahuje Francúzsko (16,2 %), Španielsko (13,8 %), Nemecko (9,7 %), Poľsko (8,4 %), Rumunsko (7,8 %) a Taliansko (7,5 %). Slovensko sa podieľalo na 1,1 %, podobne ako Holandsko (1,1 %). Využívaná poľnohospodárska pôda klesla v plošne väčších krajinách, okrem Španielska, a v menších až malých krajinách sa mierne zvýšila, a to najmä v Slovinsku (187,1 %), Estónsku (123,7 %), Írsku (19,1 %). Medziročne najviac poklesla poľnohospodársky využívaná pôda vo Francúzsku (20,5 %), t.j. až o 7 181 tis. ha. Z krajín V4 najviac znížilo poľnohospodársky využívanú pôdu Maďarsko (19 %) a Poľsko (8,5 %). Slovensko zaznamenalo medziročný pokles o 1,4 %, t.j. zníženie o 26,4 tis. ha. V Česku bol pokles o 1,2 %.

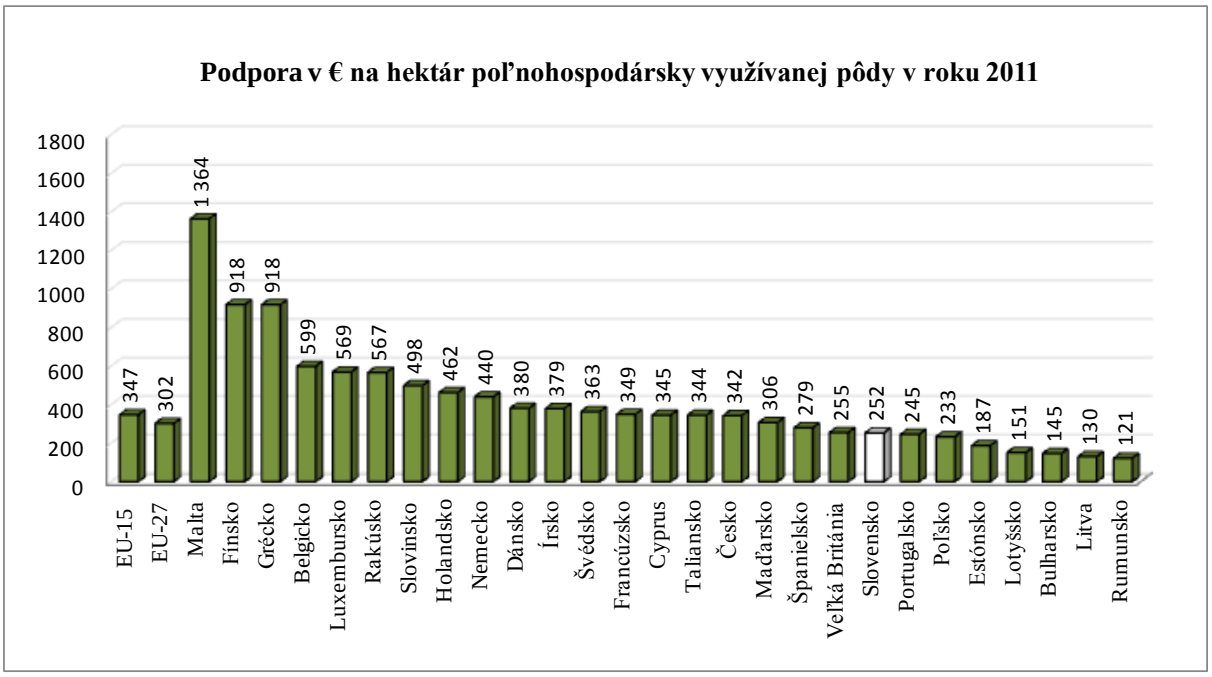
Najvyšší podiel poľnohospodársky využívanej pôdy z celkovej plochy danej krajiny mali Veľká Británia (64,3 %) a Dánsko (61,4 %) a viac ako 50 %-ný podiel malo Rumunsko (55,8 %), Luxembursko (50,7 %), Maďarsko (50,4 %) a Holandsko (50,1 %). Najnižší podiel mali Fínsko (6,8 %), Švédsko (6,9 %), a Cyprus (12,8 %).

V roku 2011 dosiahla **hrubá pridaná hodnota** v krajinách EÚ-27 148,5 mld. €, čo bolo medziročne viac o 5,1 %. Až 83,3 % jej objemu vytvorili štáty pôvodnej EÚ-15, najviac

Francúzsko (17,4 %), Taliansko (16,8 %), Španielsko (13,8 %) a Nemecko (10,3 %). Z pristúpených krajín do EÚ po roku 2004 to bolo Poľsko a Rumunsko, ktoré sa podieľalo na hrubej pridanej hodnote EÚ-27 5,6 %.

Podpory do poľnohospodárstva dosiahli v roku 2011 úroveň 55,5 mld. €, čo bolo o 0,4 % viac ako pred rokom. Rozhodujúca časť z celkových podpôr 82,3 % bola alokovaná do pôvodných členských krajín (45,7 mld. €). Najviac podpôr z celkovej podpory EÚ-27 bolo alokovaných do produkčne rozhodujúcich krajín, a to Francúzska (17,5 %), Nemecka (13,2 %), Španielska (11,9 %), Talianska (8,0 %) a Veľkej Británie (7,2 %). Slovensku bolo poskytnutých 0,9 % z celkových podpôr EÚ-27, čo znamenalo na ha p. v. p. 252,2 € a nachádzalo sa úrovňou pod priemerom krajín EÚ-27. Podpora poľnohospodárstva stále zostava rozhodujúcou položkou príjmov poľnohospodárov všetkých krajín EÚ. Podpora, v prepočte na ha poľnohospodársky využívanej pôdy, dosiahla v priemere krajín EÚ-27 úroveň 323,6 € a krajín EÚ-15 370,9 €. Najviac podpôr v prepočte na ha p. v. p. mali Malta (1363,6 €), Fínsko (917,8 E) a Grécko (917,6 €). Najmenej podpôr, v prepočte na ha p. v. p., mali Rumunsko (121,0 €), Litva (129,6 €), Bulharsko (145,4 €), Lotyšsko (151,0 €) a Estónsko (186,7 €).

Graf č. 5

Prameň: Eurostat, Agricultural statistics, dec. 2012, Main results 2010-2011 nov. 2012, online data - marec 2013
Vypracoval: VÚEPP

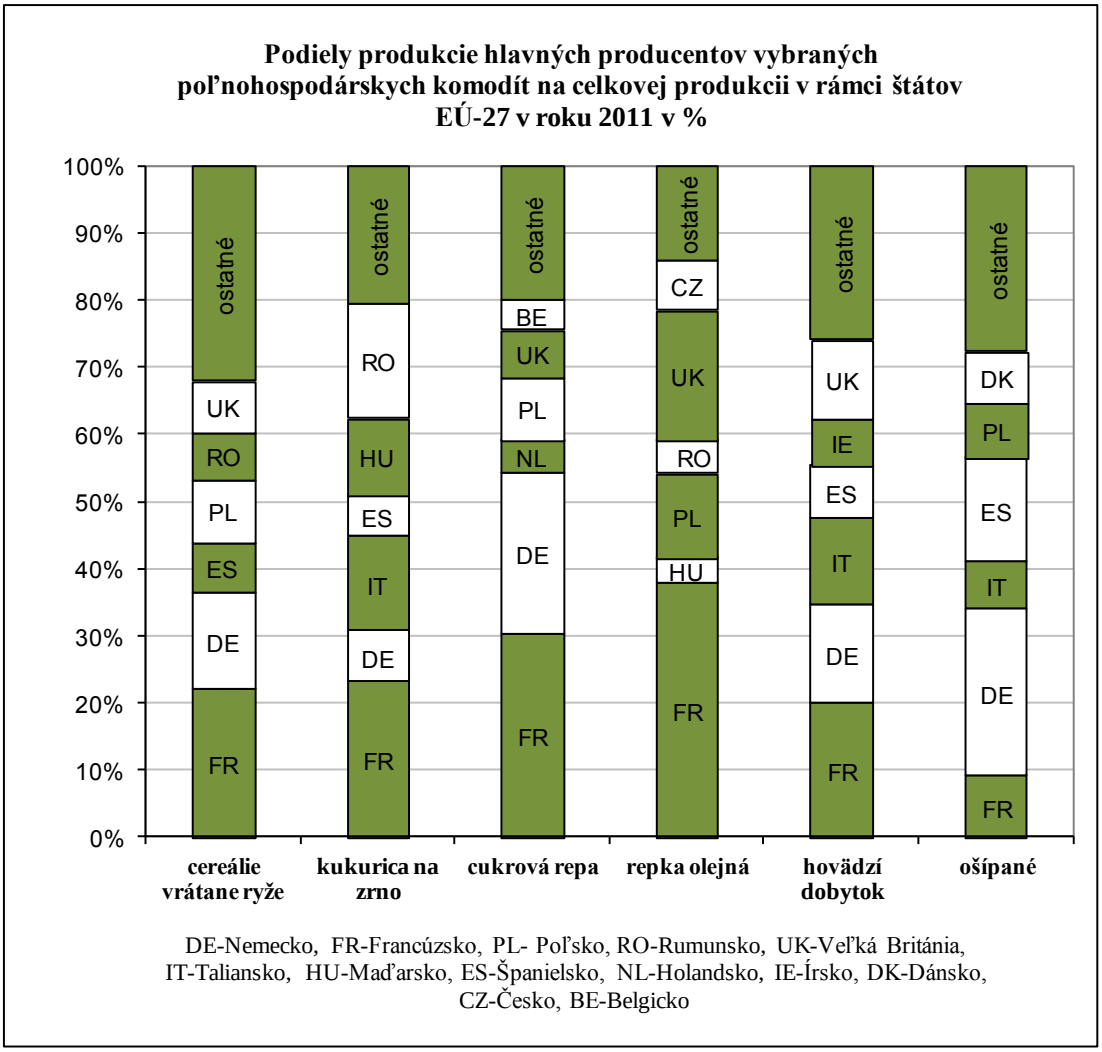
Zamestnanosť v poľnohospodárstve má v krajinách EÚ- 27 dlhodobo klesajúcu tendenciu. Kým v roku 2010 bolo v poľnohospodárstve krajín EÚ-27 **zamestnaných** 11 mil. osôb, v roku 2011 to bolo už len 10,2 mil. osôb. Medziročný pokles o 869 tis. osôb bol najradikálnejší za posledných päť rokov a dynamika poklesu sa v poslednom sledovanom roku zrýchlila, kým v roku 2009 bol medziročný pokles 2,3 %,v roku 2010 1,7 % a v roku 2011 až 7,9 %.

Na poľnohospodárskej zamestnanosti krajín EÚ-27 sa najviac podieľalo Poľsko (20,7 %), Rumunsko (15,4 %), Taliansko (11,3 %), Španielsko (8,8 %) a Francúzsko (7,8 %), čo súviselo s väčším počtom menších individuálnych hospodárstiev v týchto krajinách. Podiel zamestnaných v poľnohospodárstve kolísal od 0,2 % v Estónsku do viac ako 20 % v Poľsku. V prepočte na 100 ha poľnohospodársky využívanej pôdy najviac osôb bolo zamestnaných na Malte (45,5), Cypre (21,2), v Slovinsku (16,1), Poľsku (14,5), Rumunsku (11,8), Grécku (11,7). Na Slovensku dosiahla zamestnanosť 3 osoby na 100 ha p. v. p., čo bolo o 1,3 osôb menej ako v predchádzajúcom roku. Tento pokles súvisí s úbytkom poľnohospodársky využívanej pôdy a s poklesom osôb pracujúcich v poľnohospodárstve. Z okolitých krajín slovenské poľnohospodárstvo zamestnáva menej osôb ako Maďarsko (9,2), Rakúsko (4,4) a zamestnanosťou osôb na 100 ha p. v. p. bolo na úrovni Česka (3,0).

Poľnohospodárska produkcia v krajinách EÚ-27 dosiahla 385 mld. €, čo bolo o 42,5 mld. €, t.j. o 12,4 % viac ako v predchádzajúcom roku. Krajiny EÚ-15 vyprodukovali takmer 83 % z produkcie EÚ-27. Najväčšími producentmi boli Francúzsko (18,0 %), Nemecko (13,6 %), Taliansko (12,3 %) a Španielsko (10,5 %). Slovensko sa na európskej produkcii podieľalo 0,6 % s objemom 2 237 mil. €. Medziročne sa objem produkcie Slovenska zvýšil o 538 mil. €. Na ha p. v. p. krajiny EÚ-27 dosiahli produkciu 2 243,8 €, čo bolo o 13,5 % menej ako v krajinách EÚ-15. Najvyššiu intenzitu produkcie na ha p. v. p. dosiahli Holandsko (13 621 €), Malta (11 546 €), Cyprus (5 992 €) a Belgicko (5 528 €). Najmenej produkcie na ha p. v. p. dosiahli Lotyšsko (576 €), Estónsko (839 €), Litva (875 €) a Bulharsko (946 €). Slovensko dosiahlo úroveň produkcie na ha p. v. p 1180 €, čím sa radí medzi štáty s nižšou produkciu a najnižšou v rámci krajín V4.

V štruktúre celkovej produkcie EÚ-27 dominovali obilniny vrátane ryže (290 mil. t), kde najväčšími producentmi pšenice boli Francúzsko (27,3 %), Nemecko (16,3 %), Veľká Británia (10,9 %), Poľsko (6,7 %), Rumunsko (5,5 %) a Španielsko (5,0 %). Ďalšími produkčne rozhodujúcimi poľnohospodárskymi komoditami boli cukrová repa (123 mil. t) a kukurica na zrno (69 mil. t) a zo živočíšnej produkcie ošípané (22 mil. t). Najviac cukrovej repy vyprodukovalo Francúzsko (30,3 %) a Nemecko (23,2 %). Najväčšími producentmi kukurice na zrno bolo Francúzsko (23,1 %), Rumunsko (17 %), Taliansko (14,1 %) a Maďarsko (11,6 %). Zo živočíšnej produkcie to bolo bravčové mäso, ktorého sa najviac vyrobilo v Nemecku (25,0 %), Španielsku (15,5 %), Francúzsku (8,9 %) a Poľsku (8,1 %). Najväčším producentom hovädzieho mäsa bolo Francúzsko (19,9 %), Nemecko (14,8 %), Taliansko (12,9 %) a Veľká Británia (11,9 %).

Graf č. 6

Prameň: Eurostat, Agricultural statistics, 2012, Main results 2010-2011 , 2012, online data - marec 2013
Vypracoval: VÚEPP

Podrobnejšie údaje o poľnohospodárstve krajín EÚ-27 sú uvedené v tabuľkách č. 3-5 v prílohe č.10.

Podľa dostupných údajov Eurostatu sa **potravinársky priemysel,** t.j. výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov v jednotlivých krajinách EÚ-27 podieľal na národnej ekonomike v roku 2011 nasledovne:

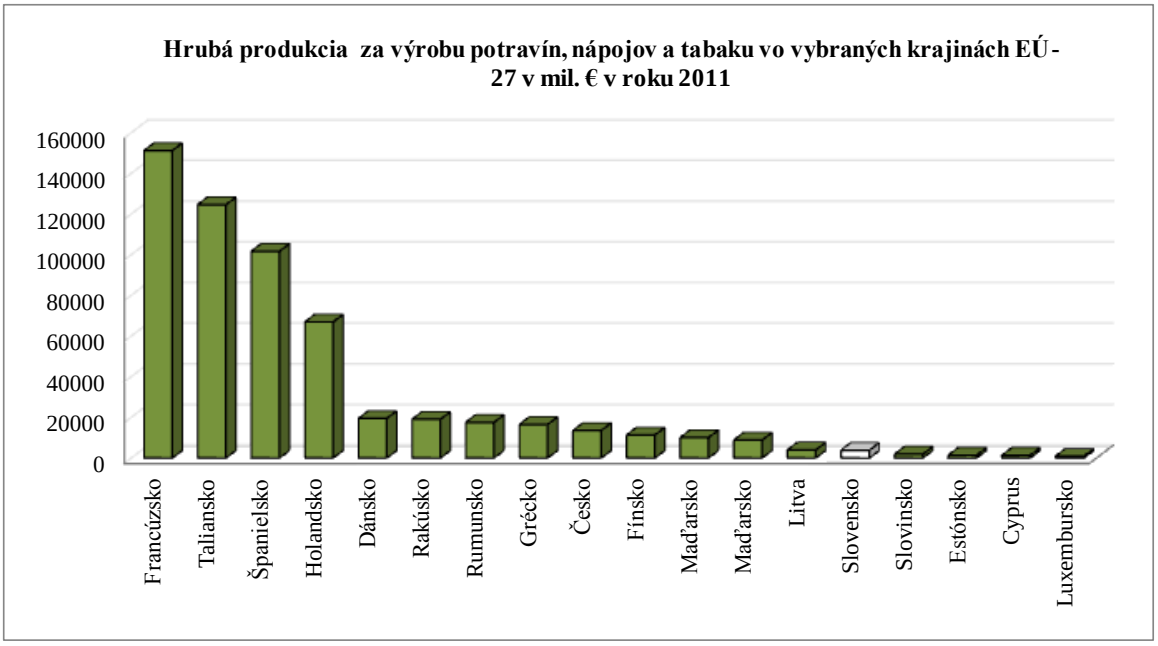
- na hrubej produkcii od 0,7 % do 7 % (najviac Litva 7,0 %, Rumunsko 6,6 %, Holandsko 5,6 %, Španielsko 5,3 %), Slovensko sa podieľalo 2,3 %,
- na výrobnej spotrebe od 0,7 % do 9,4 % (najviac Litva 9,4 %, Španielsko 8,0 %, Dánsko 7,2), Slovensko dosiahlo 2,8 %,
- na hrubej pridanej hodnote od 1,3 % do 6,1 % (najviac Rumunsko 6,1 %, Litva 4,7 %, Írsko 4,8 %), Slovensko 1,5 %,
- zamestnanosti od 1,3 % do 2,5 %,
- tvorbe hrubého fixného kapitálu od 0,9 % do 2,9 % (najviac Poľsko 2,9 %, Litva 2,9 % a Taliansko 2,4 %), Slovensko bolo na úrovni 1,5 %.

Potravinárstvo EÚ je v rámci priemyselnej výroby rozhodujúcim odvetvím, ktoré z hľadiska obratu dosahuje cca 960 mld. €, čo v rámci EÚ znamená 16 % podiel na priemyselnej produkcii a 14,6 % podiel na zamestnanosti. V zahranično-obchodnej výmene s potravinárskymi výrobkami dosahuje kladnú bilanciu 9,8 mld. €, a to pri exporte 65,3 mld. € a importe 55,5 mld. €.

Väčšinu podnikov (99 %) predstavujú malé a stredné podniky, ktoré zamestnávajú takmer 63 % pracovných síl a vytvárajú 49 % obratu európskeho potravinárstva. Na tvorbe pridanej hodnoty sa najviac podieľa produkcia pečiva, cukru, cukroviniek, výroba nápojov, spracovanie mäsa a spracovanie mlieka a mliečnych výrobkov.

Vzhľadom na nekompletnosť údajov za všetky krajiny EÚ-27 analyzujeme za potravinársky priemysel rok 2011, kde sú dostupné údaje takmer zo všetkých krajín EÚ- 27. Najviac **hrubej potravinárskej produkcie** vyrobilo Francúzsko (151,1 mld. €), Taliansko (124,5 mld. €), Nemecko , čiže produkčne a plošne rozhodujúce krajiny. Slovensko dosiahlo takmer 3,8 mld. € potravinárskej produkcie. Najmenej produkcie mali Malta (0,3 mld. €), Luxembursko (0,8 mld. €), Cyprus (1,3 mld. €) a Estónsko (1,3 mld. €).

Graf č. 7

Prameň: Eurostat

V potravinárstve EÚ-27 bolo v roku 2011 zamestnaných cca 4,7 mil. osôb. Najviac osôb pracovalo v Nemecku (822 tis.), Francúzsku (605 tis.), Taliansku (468 tis.), Španielsku (407 tis.).

Rozhodujúce v potravinárskom priemysle sú investície, ktoré sú adekvátne rozsahu produkcie a následne zamestnanosti. Najvyššie investície do potravinárstva, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, dosiahlo Taliansko.

Vybrané ekonomické ukazovatele potravinárskeho priemyslu v štátoch EÚ-27 sú uvedené v tabuľkách č. 6,7 v prílohe č. 10.

2.1. Vývoj cenovej konkurencieschopnosti poľnohospodárskej a potravinovej produkcie

Podľa údajov Eurostatu sa v roku 2012 hodnota poľnohospodárskej produkcie v EÚ medziročne zvýšila, čo bolo spôsobené rastom cien poľnohospodárskych komodít, pričom celkový objem výroby zaznamenal klesajúce tendencie.

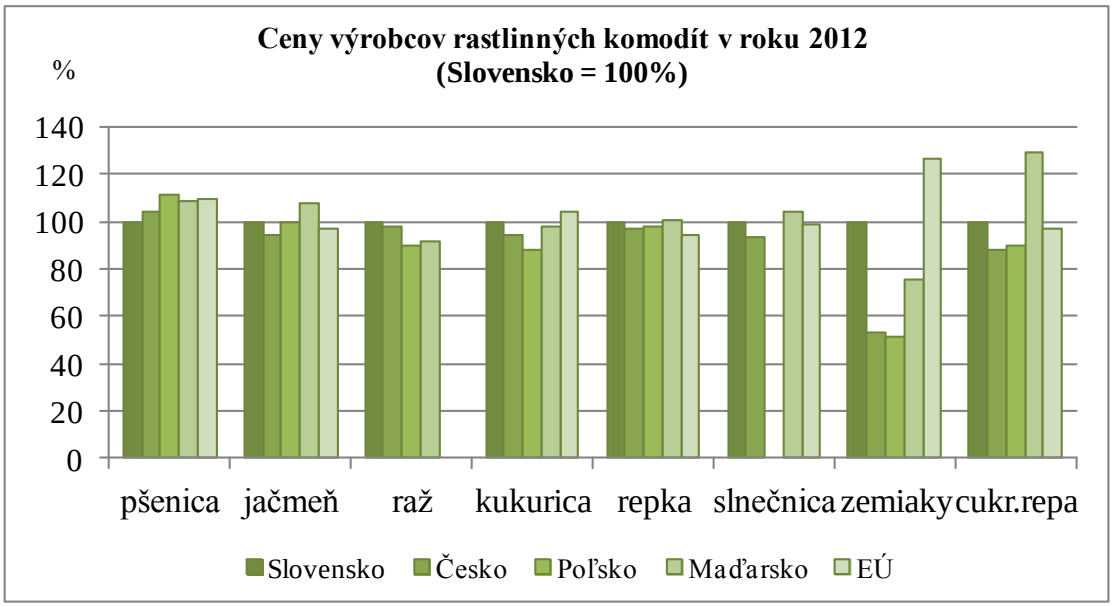
Priemerné **ceny výrobcov** konkrétnych **poľnohospodárskych komodít** sa v EÚ vyvíjali nasledovne:

– v odvetví živočíšnej výroby priemerná cena medziročne stúpla pri býkoch, kurčatách, ošípaných, vajciach a klesla pri mlieku,

– v odvetví rastlinnej výroby vzrástla cena pri obilninách, olejninách, cukrovej repe a klesla pri zemiakoch.

Uvedené trendy cenového vývoja sledovaných komodít vo všeobecnosti platili aj v krajinách V4. Opačné tendencie sa prejavili v Česku pri pšenici a kukurici a v Poľsku pri cukrovej repe.

Graf. č 8

Prameň: ŠÚ SR, PPA-ATIS, EK-CIRCA, MZ ČR, FAPA-PR, AKI-MR, OECD

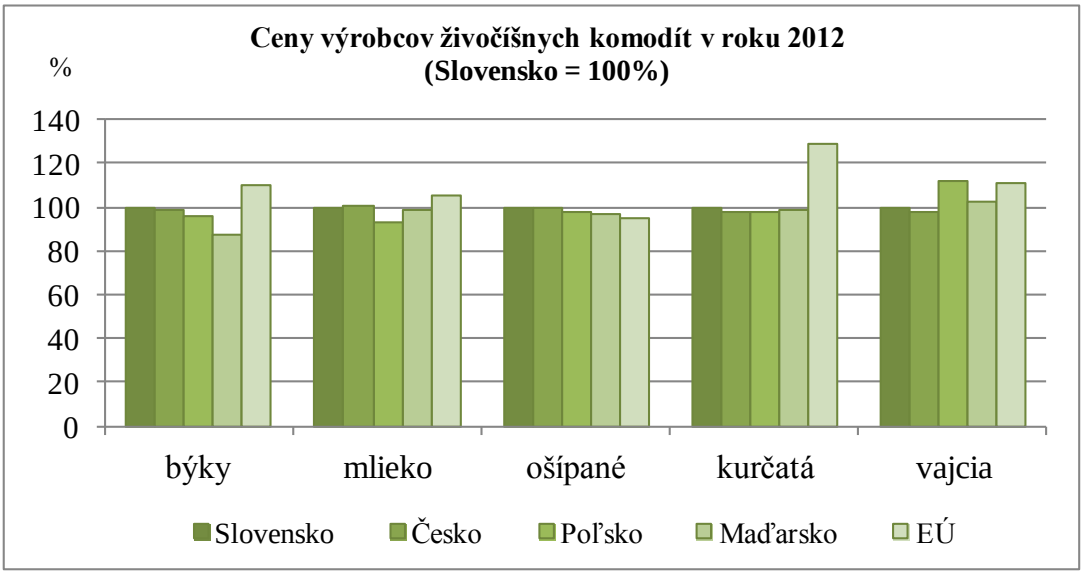
Čo sa týka **cien výrobcov rastlinných komodít**, v roku 2012 boli slovenské ceny pšenice, kukurice a zemiakov v porovnaní s priemerom krajín EÚ nižšie. Opačná situácia bola pri olejninách, sladovníckom jačmeni a cukrovej repe.

V porovnaní so všetkými krajinami V4 Slovensko malo najvyššie, t.j. najmenej konkurencieschopné ceny raže, kukurice a zemiakov. Obdobná konštatácia platí aj pre cenové porovnanie s Českom a Poľskom pri sladovníckom jačmeni, olejninách a cukrovej repe, pričom tieto komodity boli najdrahšie v Maďarsku.

Ceny výrobcov živočíšnych komodít sa na Slovensku pohybovali pod priemerom krajín EÚ. Výnimkou boli ošípané, ktorých cena bola o 5 % vyššia. S býkmi, ošípanými a kurčatami Slovensko nebolo konkurencieschopné ani s jednou krajinou V4. Nižšie ceny sme

dosiahli pri vajciach v porovnaní s Poľskom a Maďarskom. Ceny mlieka boli na Slovensku a v Česku približne na rovnakej úrovni.

Graf č. 9

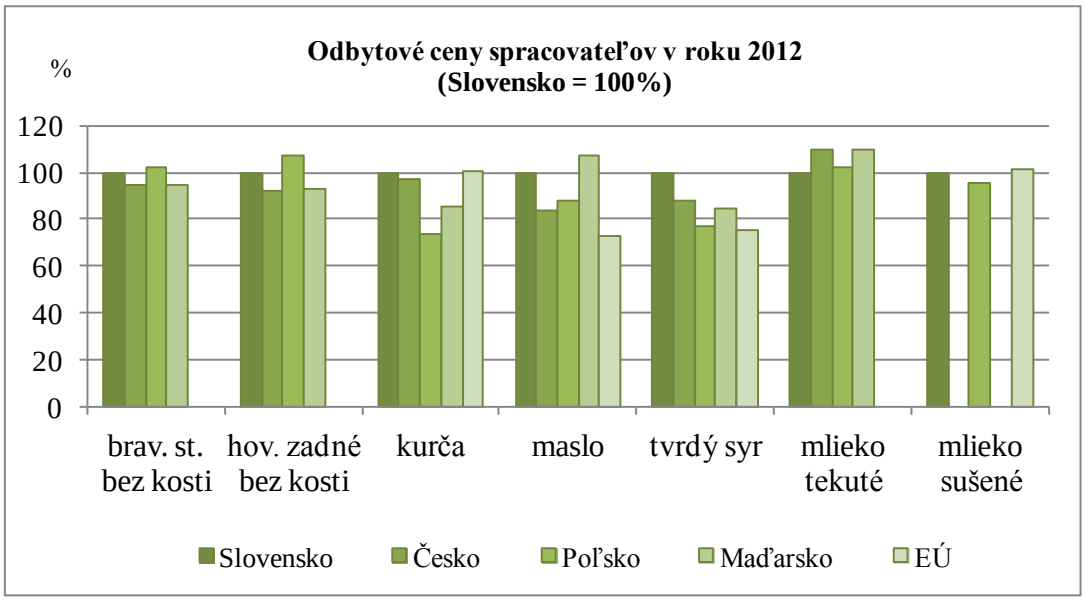

Prameň: ŠÚ SR, PPA-ATIS, EK-CIRCA, MZ ČR, FAPA-PR, AKI-MR

Odbytové ceny spracovateľov mliečnych výrobkov na Slovensku v porovnaní s priemernými cenami EÚ boli v roku 2012 diferencované, pričom ceny masla a syrov boli o viac ako 20 % vyššie, naopak, cena sušeného odtučnené mlieka bola takmer o 2 % nižšia. Ceny slovenských chladených kurčiat sa pohybovali približne na úrovni priemeru EÚ.

V rámci krajín V 4 sme z mliečnych výrobkov mali najnižšie odbytové ceny len pri tekutom mlieku. Pri masle bola SR konkurencieschopná len v porovnaní s Maďarskom. Z príslušného grafu je evidentné, že Slovensko cenovú konkurencieschopnosť nedosiahlo ani s jedným druhom mias v Česku a v Maďarsku. Najnižšie odbytové ceny bravčového a hovädzieho mäsa boli v Česku a kurčiat v Poľsku.

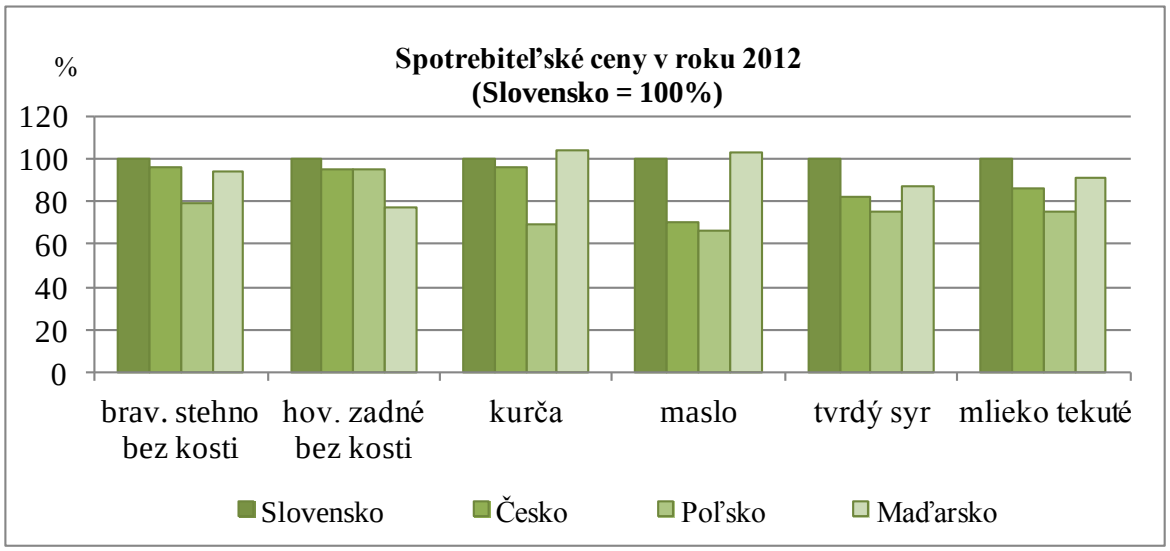
Graf č. 10

Prameň: ŠÚ SR, PPA-ATIS, EK-CIRCA, MZ ČR, FAPA-PR, AKI-MR

V maloobchodnej sieti Slovensko v roku 2012 pri porovnaní s Maďarskom malo evidentne konkurencieschopnejšie **spotrebiteľské ceny** kurčiat a masla, naopak, bravčové a hovädzie mäso, syry a mlieko boli v maďarských obchodoch lacnejšie. Komparácia s ostatnými krajinami V4 (Česko a Poľsko) vychádza pre slovenský maloobchod nepriaznivo pri všetkých sledovaných komoditách. V rámci V4 si mohli spotrebitelia najvýhodnejšie nakúpiť mliečne výrobky, bravčové a hydinové mäso v Poľsku a hovädzie zadné v Maďarsku.

Graf č.11

Prameň: ŠÚ SR, MZ ČR, FAPA-PR, AKI-MR

Konkrétne ceny slovenských výrobcov vybraných agrárnych komodít, odbytové ceny spracovateľov a spotrebiteľské ceny vybraných potravinárskych výrobkov v porovnaní s Českom, Poľskom, Maďarskom a skupinou krajín EÚ v období rokov 2009-2011 sú uvedené v tabuľkách 36-39 v prílohe č. 10.